

TEISINGUMO VYKDYMAS. KALTINIMO PAKEITIMAS TEISME

Jurga Kiškytė

*Mykolo Romerio universiteto Strateginio valdymo ir politikos fakulteto III kursas
Tel. +370 680 15181
El. paštas jurgakiskyte@yahoo.com*

Pagrindinės sąvokos: kaltinamasis, pradinis kaltinimas, kaltinimo pakeitimas, teisingumo vykdymas, faktinės nusikalstamos veikos aplinkybės.

Santrauka

Domėtis šia tema paskatino tai, jog dažnai tik teismo metu yra pastebima, jog prokuroras kaltinamajame akte apsiriko, nesurinko pakankamai įrodymų ar atsirado naujų aplinkybių, kurios prieštarauja byloje jau esantiems duomenims. Kaip turėtų elgtis teismas: nutylėti savo pastebėjimus ar juos išsakyti ir imtis iniciatyvos pakeisti kaltinimą ir taip susilaukti kritikos dėl nesugebėjimo būti nešališkas. BPK komentare teigiama, kad „teismas turi reaguoti, kad prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos neišaiškino kai kurių aplinkybių, kurios vėliau buvo nustatytos teismajame posėdyje, ar, priešingai, nepagrįstai pripažino nustatytomis kaip kurias aplinkybes, netiksliai formulavo kaltinimą ir kvalifikavo kaltinamojo veiksmus“ [5, p. 94]. Pabandykime pasiaiškinti, kaip teismas turėtų „reaguoti“, kad vėliau nebūtų apkaltintas šališkumu. O kadangi baudžiamasis procesas nėra atskiras ir nuo nieko nepriklausantis institutas, tad, kaip ir kitų teisės šakų teisės normos, yra pagrįsta Konstitucijoje įtvirtintais principais. Todėl teisiškai vertinant BPK normas šiame straipsnyje bus remiamasi Konstitucija, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo praktika, analizuojamas jų santykis.

IVADAS

Straipsnyje analizuojamas teisingumo vykdymo klausimas, bandoma aiškintis, ar nėra taip, kad teismui, kaip vienintelei teisingumo vykdymo institucijai, Lietuvoje yra apribota galimybė vykdyti savo funkciją.

TEISINGUMO VYKDYMAS

Yra konstitucinė nuostata, kad teisingumą Lietuvoje vykdo tik teismai. Tai reiškia, kad tik teismas gali asmenį pripažinti kaltą ir paskirti jam bausmę. Tačiau tam, kad teismas galėtų tinkamai atlikti savo priedermę, jis turi turėti pakan-

kamai duomenų, atskleidžiančių kaltinamojo kaltę. Teismų santykius su kitomis institucijomis nusako valdžių padalijimo principas ir Konstitucijos 109 straipsnyje nustatytas principas – norma, jog teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aiškinimą „teismai yra vienintelė valstybės institucija, vykdanči teisingumą. Jokia kita valstybės institucija ar pareigūnas negali vykdyti šios funkcijos.“ [8]. Vadinasi, asmuo gali būti pripažintas kaltas ir nubaustas tik teismo nuosprendžiu ir tik pagal įstatymą. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 1 straipsnyje teigiama, jog Lietuvoje teisingumą vykdo teismai. O teismas turi būti teisingas, sąžiningas, nešališkas ir protingas priimdamas sprendimus.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau BPK) paskirtis – „ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus gretai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas“ (BPK 1 str.). Svarbu ir tai, jog baudžiamojo proceso metu yra siekiama užtikrinti teisių ir laisvių apsaugą asmens, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą. Lietuvos Respublikos BPK 22 straipsnyje apibrėžiama kaltinamojo sąvoka: kaltinamuoju laikomas toks asmuo, dėl kurio šio kodekso nustatyta tvarka yra priimtas prokuroro kaltinamasis aktas arba prokuroro pareiškimas nubausti asmenį teismo baudžiamojo įsakymo tvarka, taip pat asmuo, prieš kurį teisme nagrinėjama byla privataus kaltinimo ar pagreitinoto proceso tvarka“. Šio straipsnio 3 dalyje yra išvardyta, kokias teises turi kaltinamasis. Viena iš jų – „žinoti, kuo jis kaltinamas“ [3]. Taigi tik žinodamas, kuo yra kaltinamas, asmuo gali tinkamai įgyvendinti savo teisę į tinkamą gynybą.

Lietuvos Respublikos įstatymai reglamentuoja, kad byla teisme nagrinėjama tik tam tikruose rėmuose, kuriuos nustato prokuroras kaltinamajame akte ir teisėjas nutartyje, kuria byla perduoda nagrinėti teisiamajame posėdyje. Taip pat yra nustatyta, kad teismas privalo išsamiai ištirti visas bylos aplinkybes ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas (BPK 1 str.).

Konstitucijos reikalavimas, kad byla būtų išnagrinėta teisingai, lemia, jog teismas privalo nustatyti tikrąsias bylos aplinkybes, tinkamai jas vertinti ir teisingai pritaikyti baudžiamuosius įstatymus. Aktualu ir tai, kad, sprenddamas visus su nagrinėjama byla susijusius klausimus, teismas būtų savarankiškas, klausytų tik įstatymo.

KALTINIMO SĄVOKA IR RŪŠYS

Kaltinimas suprantamas įvairiai. Tai priklauso nuo daugelio veiksnių, pavyzdžiui, baudžiamojo proceso stadijų. Kaltinimu vieni mokslininkai vadina tam tikrus asmens veiksmus, kuriuos (kaip manoma) jis padarė ir kurie turi nusikalstamos veikos požymių bei už kuriuos gresia baudžiamoji atsakomybė. Taip pat galima sakyti, jog kaltinimas – tai veiksnių vertinimas ir klasifikavimas, surašant kaltinamąjį aktą, kuriame „aprašoma nusikalstama veika, nurodomi duomenys, kuriais grindžiamas kaltinimas, ir baudžiamasis įstatymas, numatantis tą veiką“ [3]. (BPK 23 str.).

Kaltinimas gali būti suprantamas keleriopai: bendrąja, procesine, materialiaja reikšmėmis.

- *Bendraja* – veikla, procesinė funkcija, kuri priešpriešinama gynybai. Tai tokie veiksmai, kuriais siekiama apkaltinti asmenį, kuris padarė nusikalstamą veiką.
- *Procesine* – įstatymų reglamentuota kompetentingų valstybės institucijų ar asmens procesinė veikla, kurios metu siekiama nustatyti padarytos nusikalstamos veikos kaltininką ir viešai jį nuteisti.
- *Materialiaja* – baudžiamojoje byloje nustatytų duomenų visuma, kuri sudaro konkrečios nusikalstamos veikos sudėtį ir yra inkriminuojama kaltininkui. Kaltinimas pagal tam tikrus kriterijus gali būti skirstomas į rūšis.
 - Pagal subjektus, vykdančius kaltinimo funkciją:
 1. *Valstybinis kaltinimas* – kaltinimą palaiko prokuroras.
 2. *Privatus kaltinimas* – kaltintojo funkciją atlieka fizinis asmuo, jei jam nusikalstama veika buvo padaryta materialinė, fizinė ar moralinė žala.
 - Kaltinimas pagal struktūrą gali būti:
 1. *Paprastasis* – tai tokie atvejai, kai padaręs nusikalstamą veiką yra įtariamas vienas asmuo. Paprastasis kaltinimas dar gali būti skirstomas į išaiškintas ir neišaiškintas nusikalstamas veikas.
 2. *Sudėtinis* – padarytos kelios nusikalstamos veikos arba vieną nusikalstamą veiką padarė keletas asmenų.
 - Kaltinimas pagal subjektą (asmuo, kurio atžvilgiu yra įgyvendinama kaltinimo funkcija):
 1. *Paprastasis subjektas*.
 2. *Specialusis subjektas*.

KALTINIMO PAKEITIMO RAITA LIETUVOJE GALIOJUSIUOSE BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSUOSE

Baudžiamąjį procesą Lietuvoje nustato BPK, kuris buvo priimtas 2002 m. kovo 14 d. (iki tol galiojo senasis – 1961 metų BPK). Baudžiamojo proceso teisės normos atkūrus LR nepriklausomybę buvo ne kartą pakeistos. Pataisomis buvo siekiama pritaikyti baudžiamąjį procesą prie pasikeitusio gyvenimo ir naujos demokratinės santvarkos. Baudžiamojo proceso normomis buvo siekiama sudaryti sąlygas, kurios leistų ginti visuomenę nuo nusikalstamų veikų. Svarbu tai, kad baudžiamuoju procesu buvo ir yra siekiama užtikrinti ir asmens, kuris kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, teisės ir laisves.

Lietuvos TSR BPK, priimto 1961 metais, 280 straipsnyje kaltinimo pakeitimas buvo įvardytas kaip faktinių nusikalstamos veikos aplinkybių, kaltinimo formulotės ar juridinės kvalifikacijos pakeitimas. Įstatymas leido pakeisti kaltinimą teisme, jeigu jis:

1. nepablogina teismo padėties;
2. nepažeidžia jo teisės į gynybą.

Kaltinamojo padėtis visada pablogėja, kai kaltinimas yra keičiamas į sunkesnę arba pagal faktines nusikalstamos veikos aplinkybes iš esmės skiriasi nuo to kaltinimo, pagal kurį asmuo buvo atiduotas teismui. Sunkesniu kaltinimu laikytas

kiekvienas kaltinimas, kuris buvo susijęs su nusikaltimo juridinių požymių ar jo faktinių aplinkybių pakeitimu sunkesniais požymiais ar aplinkybėmis (pvz.: numatyta sunkesnė baudmė ar nusikaltimas pripažįstamas sunkiu, taip pat jei faktinės nusikalstamos veikos aplinkybės keičiasi į sunkesnes – padidėja veikos apimtis, nustatomi nauji veikos epizodai, naujos kvalifikuojančios ar atsakomybę sunkinančios aplinkybės, sunkesni nusikaltimo padariniai).

Prireikus pakeisti kaltinimą sunkesniu, teismas priimdavo nutartį perduoti bylą tyrimui papildyti. O teisiama jame posėdyje kaltinimą galėjo pakeisti tik tada, kai:

- reikėjo pašalinti dalį kaltinimo, tęstinio nusikaltimo epizodus, sudėtinius nusikaltimo veiksmus, nusikaltimą kvalifikuojančias arba atsakomybę sunkinančias aplinkybes;
- reikėjo pašalinti iš juridinės kvalifikacijos baudžiamojo įstatymo straipsnį, kuris klaidingai kvalifikuoja vieną nusikaltimą pagal kelis straipsnius;
- veiką reikia perkvalifikuoti į įstatymo straipsnį, kuris numato lengvesnį nusikaltimą, nepakeičiant faktinių bylos aplinkybių.

Anot doc. dr. G. Godos, teismas, matydamas, kad, norint nustatyti materialią tiesą byloje, yra būtini nauji įrodymai ir yra galimybė jų gauti, turi imtis teisinių priemonių tiems įrodymams išreikalauti. Priešingas elgesys reikėtų ne teisingumo vykdymą, o atsisakymą vykdyti teisingumą.

Yra nuomonė, kad naujų įrodymų reikalavimas yra susijęs su bylos vilkinimu. Tačiau teismas jų reikalauja tam, kad tinkamai įvykdytų savo pareigą – teisingai išspręstų bylą. Buvo minčių, kad teismo reikalavimas pateikti naujų įrodymų yra atitinkamų ikiteisminio tyrimo pareigūnų kontrolė.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, BPK sudarytojai neatsisakė kaltinimo pakeitimo teisme, tačiau pats straipsnis truputį pakito nuo „rusiškojo“ varianto. BPK 280 straipsnyje nustatyta, kad kaltinimą pakeisti į lengvesnį galima tada, jei naujasis kaltinimas iš esmės nesiskiria nuo pradinio kaltinimo savo faktinėmis aplinkybėmis. Taip pat buvo galima pašalinti pradinio kaltinimo (*pradinis kaltinimas – kaltinimas, pagal kurį kaltinamas buvo atiduotas teismui*) dalį arba aplinkybes, sunkinančias teisiamojo atsakomybę.

Iki 1993 m. birželio 10 d. BPK pataisų buvo numatyta, kad jei kaltinimas turi būti keičiamas į sunkesnį, byla teismo nutartimi perduodama tyrimui papildyti. Tačiau praktika rodė, jog dažnai buvo atliekami tik formalūs veiksmai, todėl nuspręsta, kad jei kaltinimas turi būti pakeistas į sunkesnį, tačiau faktinės bylos aplinkybės iš esmės nekinta, tai bylos gražinti tyrimui papildyti nereikia. Tai buvo leista atlikti teismui per teisminį bylos nagrinėjimą. O vėliau dar buvo papildyta viena aplinkybė – „iki teismo tardymo pabaigos raštu to prašo prokuroras ar nukentėjusysis“ [2]. Šiomis aplinkybėmis iniciatyvos teisė buvo teikiama ne tik prokurorui ir nukentėjusiajam, bet ir teismui, nes jei yra pagrindas pakeisti kaltinimą sunkesniu, o prokuroras ir nukentėjusysis to neprašo, teismas savo iniciatyva galėjo gražinti bylą tyrimui papildyti.

Kaltinimo pakeitimas yra neatsiejamas nuo bylos nagrinėjimo teisme ribų. Jos dabar galiojantiame BPK reglamentuojamos 255 straipsnyje ir apibrėžiamos pagal:

- subjektus, dėl kurių nagrinėjama byla;
- dalyką, kurį sudaro faktinis ir teisinis nagrinėjamos bylos turinys, t. y. kad

byla teisme gali būti nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, dėl kurių ji buvo perduota nagrinėti teisiama jame posėdyje.

Teismui draudžiama išnagrinėti bylą nesilaikant bylos nagrinėjimo teisme ribų, t.y. priimti nuosprendį dėl asmenų, kurie nėra kaltinamieji, ar pripažinti kaltais dėl nusikalstamų veikų, dėl kurių nėra perduoti teismui.

Tam tikros bylos nagrinėjimo teisme ribos (jas dar galima vadinti „rėmais“) yra nurodomos prokuroro surašytame kaltinamajame akte ir teisėjo nutartyje bylą perduoti nagrinėti teisiama jame posėdyje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartyje (baudžiamoji byla Nr. 2K-183/2005) pasisakė, jog „priimant nuosprendį, spręstini tik tie klausimai, kurie atitinka bylos nagrinėjimo ribas, įtvirtintas BPK 255 straipsnio 1 dalyje: byla teisme nagrinėjama tik dėl tų kaltinamųjų ir tik dėl tų nusikalstamų veikų, dėl kurių ji perduota nagrinėti teisiama jame posėdyje“ [11].

Minėto straipsnio 2 dalyje teigiama, jog nustatytos bylos nagrinėjimo teisme ribos gali būti pakeistos. Nurodyta, kad „kaltinamasis negali būti nuteistas pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, <...>jeigu apie tokią galimybę teisiama jame posėdyje jam iš anksto nebuvo pranešta“ [3]. Kai kaltinamojo nusikalstama veika perkvalifikuojama pagal baudžiamąjį įstatymą, kuris numato lengvesnę nusikalstamą veika, ir iš esmės nesikeičia faktinės nusikalstamos veikos aplinkybės, tai BPK 256 straipsnio 1 ir 2 dalys nėra taikomos. Vadinasi, jei kaltinimas yra perkvalifikuojamas į lengvesnį, nėra numatyta jokių specialių procedūrų. Manoma, kad toks perkvalifikavimas be išankstinio kaltinamojo informavimo nesuvaržo ir nepažeidžia jo teisės į gynybą. Tai galima motyvuoti tuo, jog kaltinimo pakeitimas į lengvesnį nepažeidžia principo – nėra apsunkinama teisė į gynybą. Tačiau tam prieštarauja Europos žmogaus teisių teismas, kuris yra nurodęs, kad tokiu atveju „kaltinamajam yra atimama teisė gintis nuo kito, nors ir lengvesnio, tačiau teisiama jame posėdyje nenagrinėto kaltinimo“ [5]. Taip pat galima drąsiai teigti, jog BPK 255 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata prieštarauja, nesiderina su BPK 44 straipsniu, kuriame teigiama, jog kaltinamasis turi teisę žinoti kaltinimo pobūdį ir pagrindą, bei turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti gynybai.

Kaltinimo pakeitimo teisme procedūrą reglamentuoja BPK 256 straipsnis. Numatyta, kad asmuo gali būti nuteistas pagal baudžiamąjį įstatymą, nustatantį sunkesnę nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, arba pagal faktines bylos aplinkybes, kurios iš esmės skiriasi nuo kaltinamajame akte išdėstytyjū, tik esant prokuroro, privataus kaltintojo ar nukentėjusiojo rašytiniam prašymui, apie kurį privalo būti informuotas kaltinamasis ir jo gynėjas. Jeigu kaltinamajam apie tai nėra pranešama, jo teisė į gynybą yra suvaržoma, nes pažeidžiamas BPK 44 straipsnis, kuris nurodo, jog kaltinamasis turi teisę žinoti kaltinimo pobūdį bei pagrindą, kad būtų pakankamai laiko bei galimybių pasirengti gynybai. Rašytinį prašymą pakeisti kaltinimą galima pateikti „bet kurio bylos nagrinėjimo teisme metu“ [10].

Baudžiamąjo proceso kodeksas *draudžia teismui savo iniciatyva pakeisti kaltinamajame akte išdėstytas faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis*. Teismas savo iniciatyva gali jas tik patikslinti arba pakeisti tik tiek, kad jos nebūtų pakeistos iš esmės skirtingomis.

Faktinės nusikalstamos veikos aplinkybės – iš esmės besiskiriančios nuo kaltinamajame akte išdėstytų aplinkybių, kai:

- prisideda tos pačios nusikalstamos veikos epizodai;
- iš esmės pasikeičia nusikalstamų veikų apimtis;
- iš esmės pasikeičia nusikalstamos veikos padarymo laikas, vieta, būdas ir pan., jei tai turi įtakos veikos kvalifikacijai, bausmei ar kitaip suvaržo kaltinamojo teisę į gynybą.

BPK 256 straipsnyje numatoma kaltinimo pakeitimo galimybė, tačiau neužsimenama apie tai, kurios instancijos teismas turi teisę/galimybę tai atlikti. Nors teisės normos nereglementuoja, kad apeliacinėje instancijoje yra galimas kaltinimo pakeitimas, tačiau LAT senatas pripažįsta, jog „galimybė apeliacinėje instancijoje taikyti BPK 256 straipsnį nenumatyta. Tačiau ir apeliacinėje instancijoje kaltinimo pakeitimas BPK 256 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka yra galimas, nes apeliacinio proceso, kaip vieningo baudžiamojo proceso dalies, paskirtis neapsiriboja vien tik pirmosios instancijos teismo priimtų sprendimų patikrinimu. BPK 1 straipsnio 1 dalis nustato, kad baudžiamasis procesas turi užtikrinti greitą, išsamų nusikalstamų veikų atskleidimą ir tinkamą baudžiamojo įstatymo pritaikymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas“ [9].

Pirmasis, dabar galiojančiame kodekse numatyto kaltinimo pakeitimo teisme skirtumas nuo senajame kodekse įtvirtinto yra tas, kad didinamas kaltinimo pakeitimo iniciatyvą turinčių asmenų ratas: be minėtų prokuroro ir nukentėjusiojo, atsiranda ir privatus kaltintojas.

Antrasis skirtumas – nėra numatyta, kad teismas gali gražinti bylą tyrimui papildyti. Tad taip teismui tarsi surišamos rankos (jis tarsi pašalinamas iš kaltinimo pakeitimo teisme subjektų rato), kai aiškiai matyti, jog iš pradžių veika buvo kvalifikuojama netiksliai, o nėra nei prokuroro, nei privataus kaltintojo, nei nukentėjusiojo prašymo pakeisti kaltinimą sunkesniu. Tokiu atveju teismas negali nieko daryti, o tik priimti išteisinamąjį nuosprendį. Tad atsitinka taip, kad teismas netinkamai vykdo teisingumą, o teisingumo išsiaiškinimas ir vykdymas tarsi „perkeliamas“ ant prokuroro pečių. Tačiau būtent teismo konstitucinė pareiga yra vykdyti teisingumą.

Kalbant apie kaltinimo pakeitimą teisme, dažnai reiškiami nuomonė, jog, pakeisdamas kaltinimą, teismas perima prokuroro funkcijas ir, o tai svarbiausia, yra šališkas. Teismui negalint pakeisti kaltinimo, ribojamos teisminės valdžios galios ir tai daro teismą priklausomą nuo prokuroro, privataus kaltintojo ir nukentėjusiojo. Tačiau prisimintina Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalis, kur nustatyta: „Teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi“[1]. Tai taip tai yra susiję ir su Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalimi, kurioje įtvirtinama, kad asmuo, kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, turi teisę, kad jo bylą nagrinėtų viešai nešališkas ir nepriklausomas teismas. Šio principo laikymasis yra būtina sąlyga tinkamai išspręsti bylą, nes procesas turi vykti sąžiningai, kvalifikuotai, turi būti gerbiamos proceso šalių teisės, o bylą nagrinėja neutralus teismas.

Lietuvos Respublikos Konstitucija nenumato, kad teismas sprendimą byloje turi priimti tik remdamasis tais įrodymais, kuriuos jam pateikė šalys, ir pats negali imtis iniciatyvos. Baudžiamojoje teisėje yra būtina siekti nustatyti ne tik formaliąją, bet ir materialiąją tiesą.

IŠVADOS

Taigi šis klausimas įstatymuose nėra iki galo išspręstas, nes lyginant su Europos Sąjungos teismų praktika iškyla prieštaravimas. Lietuvai įstojus į ES tenka derinti ir vienodinti teisės normas, tad ateis toks metas, kai kaltinimo pakeitimo klausimas ir visi su juo susiję formalumai bus išspręsti. Kita vertus, išankstinis teismo pranešimas apie kaltinimo palengvinimą tarsi reiškia, kad teismas, dar nebaigęs nagrinėti bylos, turi žinoti, kaip pasielgti. O teisme išankstinio nusistatymo negali būti.

Ypač aktuali šios temos analizei teismo pareiga išnaudoti visas galimybes, kad baudžiamojoje byloje būtų nustatyta tiesa, o to siekdamas teismas negali viršyti Konstitucijos jam suteiktų galių ar neperžengti veikimo ribų.

Teismui negalint pakeisti kaltinimo, apribojamos teisminės valdžios galios ir tai daro teismą priklausomą nuo prokuroro, privataus kaltintojo ir nukentėjusiojo.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija 2000.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Vilnius, 1997.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Vilnius, 2005.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Vilnius, 1994.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso komentaras.
6. Lietuvos TSR baudžiamojo proceso komentaras. Vilnius, 1989.
7. Teismų praktika. Nr. 24. 2005 metų liepa – gruodis. Vilnius, 2006.
8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. vasario 5 d. nutarimas „Dėl LR baudžiamojo kodekso 255 straipsnio 4 ir 5 dalių, 256 straipsnio 4 dalies, 260 straipsnio 4 dalies, 280 straipsnio 1, 2 ir 6 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas „Dėl teismų praktikos taikant baudžiamojo proceso kodekso normas, reglamentuojančias bylų procesą apeliacinės instancijos teisme“ 2005 m. birželio 23 d. Nr. 53.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, Baudžiamoji byla Nr 2K-169/2005.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, baudžiamoji byla Nr. 2K-183/2005.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, Baudžiamoji byla Nr 2K-113/2006.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, Baudžiamoji byla Nr 2K-357/2005.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, Baudžiamoji byla Nr 2K-7-13/2006.

IMPLEMENTATION OF JUSTICE. THE MODIFICATION OF PROSECUTION DURING THE TRIAL

Jurga Kiškytė
Mykolas Romeris University

Keywords: *defendant, primary prosecution, modification of prosecution, implementation of Justice.*

Summary

The paper deals with the issues on implementation of Justice. Author rises the question whether the Court as an only institution implementing function of Justice, is not constrained while performing its functions.

It is quite common that a prosecutor makes an error in a prosecution act, a sufficient scope of necessary evidences is not provided or new facts contrary to the earlier facts arise during the trial.

The problematic issue there is: should the court remain silent or on the contrary take initiative to change the content of prosecution, which would probably lead to a risk being criticized because of bias.

In the commentary on Criminal procedures code it is expressed that the court must react if the prosecutor or other prejudicial institution had not fully revealed the facts of the case that became known only during the trial or by contrary those institutions insupportably acknowledged the facts as sufficient, wrongly prepared the prosecution act or qualified the activities of defendant.

The author analyses how the court should act in order to avoid the criticism on the ground of bias.

In fact since criminal procedures is not a separate and independent field of law, it should comply with the general principles embodied in the Constitution.

Nevertheless this issue is not solved in the laws and is contrasting if we compare it with the practise of national courts of member states of European Communities.

Because of the membership in EU, Lithuania has to adopt and harmonize the standards of law, hence it is highly possible that all the issues in corrections of prosecution during the trial will be solved. On the other hand preconceived corrections on prosecution act may be qualified in such a way that the court, despite the case is not yet decided, would be considered as prejudicially familiar with what the decision will be hold. However the court cannot have any anticipatory stances.

Without any doubts the court has to follow its obligation to determine the truth in the case and by doing this, it could not exceed the principles and limits set by Constitution.

The inability to correct the prosecution constrains the powers of the courts and makes its jurisdiction dependent on the prosecutor, private prosecutor or defendant.

NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ, SUSIJUSIŲ SU DISPONAVIMU NARKOTINĖMIS, PSICHOTROPINĖMIS IR STIPRIAİ VEIKIANČIOMIS MEDŽIAGMIS, TYRIMO YPATUMAI PATAISOS ĮSTAIGOSE

Dainius Baronas

Mykolo Romerio universiteto Socialinės politikos fakulteto IV kursas

Tel. +370 613 96246

El. paštas dainius.baronas@gmail.com

Pagrindinės sąvokos: nusikalstamos veikos, narkotinės medžiagos, tyrimas, vidaus tyrimų tarnyba.